

1981/82:28

Tisdagen den 17 november

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Centerpartiets partigrupp har som suppleant i utrikesutskottet under Torsten Bengtsons ledighet anmält hans ersättare Anders Ljunggren.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utrikesutskottet

Anders Ljunggren (c)

2 § Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

3 § Tredje vice talmannen meddelade att Anna Eliasson (c) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Cecilia Jensfelts uppdrag som ersättare upphört.

4 § Svar på fråga 1981/82:71 om regeringens syn på viss samhällsinformation i Sovjetunionen

Anf. 2 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Bonnie Bernström har frågat mig vad jag drar för slutsatser för svensk del angående den sovjetiska informationen till allmänheten om tillämpningen av sovjetiska lagar. Frågan har ställts med anledning av att jag i början av oktober besökte Sovjetunionen.

Vid mitt besök i Sovjetunionen, som skedde på inbjudan av den sovjetiske justitieministern Terebilov, fick jag en översiktlig redogörelse för den informationsverksamhet som Sovjetunionens justitieministerium bedriver inom sitt område. Jag fick därvid veta bl. a. att de olika massmedierna i stor

*Om regeringens
syn på viss sam-
hällsinformation
i Sovjetunionen*

utsträckning används i denna verksamhet. Program om människan och lagen sänds regelbundet i radio och TV. Ministeriet ger ut en juridisk facktidskrift och en populärvetenskaplig informerande månadstidning, som går ut i en upplaga på 5 miljoner exemplar. Grundläggande rättsundervisning ges både i skolorna och i högskoleundervisningen.

Vid besöket fick jag också information om det arbete som pågår med en systematisering av lagstiftningen i Sovjetunionen. En arbetsgrupp inom justitieministeriet har under större delen av 1970-talet arbetat med denna systematisering av den stora mängd lagar och dekret som har tillkommit under sovjetstatens historia.

Nu har man på grundval av det arbetet påbörjat en kodifiering av gällande rätt. I viss mån byggs den nya lagstiftningen upp med datorstöd. I detta arbete har erfarenheter från liknande arbete i Förbundsrepubliken Tyskland och Italien tagits till vara. På detta område anser jag dock att vi i Sverige har kommit minst lika långt. Behovet av systematisering är f. ö. inte lika akut i Sverige.

Några konkreta slutsatser för svenskt vidkommande har jag inte dragit efter min resa. Jag vill emellertid framhålla att de diskussioner som har förts har rört metodfrågor. Innehållet i lagstiftningen har endast undantagsvis berörts. Vi är på båda håll väl medvetna om de ideologiska skillnader som föreligger mellan våra rättssystem.

Anf. 3 BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Jag måste tyvärr säga att jag fortfarande inte är nöjd med de skäl som justitieministern har angivit för sin resa till Sovjetunionen. I somras kunde vi i tidningarna läsa – och det har också bekräftats här i kammaren – att resans syfte var att studera sovjetstatens information till allmänheten om nya och gamla lagar. Som exempel på detta angavs i massmedia att domarna görs offentliga i syfte att stärka rättsmedvetandet.

Jag har läst ett referat från rättegången mot den sovjetjudiske matematikern Viktor Brailovsky, som i somras dömdes till fem års intern förvisning. Referatet är gjort av rysk massmedia. Det brott som Viktor Brailovsky dömdes för var medverkan i en hemlig tidskrift. I den hade han medarbetat i början på 1970-talet. Preskriptionstiden för sådana brott är fem år. Preskriptionstiden hade med andra ord för länge sedan gått ut. Av den offentlighet som Sovjet hittills har gett åt rättegången framgår inte att Viktor Brailovsky dömdes för ett preskriberat brott.

Referatet anger att rättssalen var fullsatt. Det brukar de vara vid den här typen av rättegångar. Men inga av Brailovskys vänner fick tillträde till rättssalen, och först timmarna innan rättegångens början fick Brailovskys hustru besked om att hon och hennes son skulle kunna närvara. Den stora mängd utländska journalister som ville bevaka rättegången fick aldrig tillträde till rättssalen, utan hölls på behörigt avstånd från området med hjälp av kravallstaket. Så är det vid de flesta av de rättegångar som hålls mot oliktankande i Sovjet, mot de ryska judar som har förvägrats utresetillstånd

m. fl. Därtill förläggs ofta rättegångarna långt utanför centrum i otillgängliga lokaler, såsom också gjordes i det här fallet. Detta är vad ordet "offentlighet" betyder på ryska.

Det finns alltid skäl att arbeta för att rättsmedvetandet i en stat skall vara högt – så också här hemma i Sverige. Men Sverige har inget att lära av Sovjet. Tvärtom.

Ett rättsmedvetande i ett land måste dessutom bygga på att staten själv följer de deklarationer och internationella överenskommelser som den har varit med om att träffa. Så gör inte Sovjetstaten. Brotten mot Helsingforsdeklarationen och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är de mest flagranta. Deklarationen om rätten att lämna sitt eget land gäller exempelvis inte Sovjetmedborgarna.

Herr talman! Det finns många skäl för att en svensk justitieminister reser till Sovjet, men att studera rättssäkerhet kan aldrig vara ett skäl – det finns nämligen ingen rättssäkerhet för de oliktankande i Sovjet. Det är den konkreta slutsats som jag tycker att justitieministern borde ha dragit av sin resa till Sovjet.

Anf. 4 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Om Bonnie Bernström tror att syftet med resan var att studera rättssäkerheten i Sovjet tror hon fel. Det har väl heller aldrig sagts att syftet var det. Som jag har uttalat här var syftet med resan bl. a. att studera rena metodfrågor. Vi tog naturligtvis upp en mängd andra frågor vid detta besök, som var av rutinmässig karaktär och ägde rum före ubåtsaffären.

Jag vill alltså understryka att huvudsyftet inte var att studera rättssäkerhetsfrågor, utan huvudsyftet var att få ett rutinmässigt utbyte av erfarenheter inom våra rättsliga områden.

Anf. 5 BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag är glad om det inte var huvudsyftet. Likväl angavs i massmedia att syftet var att studera den information till allmänheten som berör de gamla och nya lagarna. Som exempel angavs just att domarna i Sovjet görs offentliga och ingår i uppfostran för att stärka rättsmedvetandet.

Herr talman! Det finns all anledning att besöka Sovjet i olika sammanhang, men det finns också all anledning att vara oerhört kritisk mot den rättsosäkerhet som finns för stora grupper där. Det finns ingen anledning att försöka ge sken av att det finns en rättssäkerhet i Sovjet. Det gör tyvärr den information som gavs i massmedia med anledning av justitieministerns besök.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om utvecklingen
av nya datorise-
rade betalnings-
system***5 § Svar på fråga 1981/82:86 om utvecklingen av nya datoriserade betalningssystem****Anf. 6** Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Kerstin Anér har frågat mig vilka åtgärder jag avser att föreslå för att vederbörlig hänsyn skall tas till integritets- och sårbarhetsaspekter vid utvecklingen av nya datoriserade betalningssystem.

Låt mig först slå fast att det givetvis är viktigt att integritets- och sårbarhetsaspekter beaktas i samband med att man inför nya ADB-system. Dessa frågor är redan tidigare föremål för särskild uppmärksamhet från samhällets sida.

Vad först gäller integritetsskyddet vill jag erinra om att datalagen är tillämplig på alla ADB-register som innehåller personuppgifter. Sådana register får i princip inte föras utan tillstånd av datainspektionen. Inspektionen skall vid sin tillståndsprövning särskilt beakta risken för intrång i den personliga integriteten. Inspektionen får också meddela närmare föreskrifter om hur register skall föras.

Enligt vad jag har inhämtat har datainspektionen hittills bara i något enstaka fall prövat en ansökan om tillstånd till register för ett ADB-baserat betalningssystem. Inspektionen har då inte funnit anledning att vägra tillstånd. Om det skulle visa sig att ett sådant register leder till integritetskränkningar, har inspektionen emellertid möjlighet att ingripa med nya eller ändrade föreskrifter eller i sista hand genom att dra in tillståndet.

Vad beträffar sårbarhetsaspekterna torde det i första hand vara de företag som använder sig av datoriserade betalningssystem som har intresse av att se till att systemen är tillförlitliga. Men också från samhällets sida finns det ett intresse av att riskerna för fel och missbruk är så små som möjligt.

I detta avseende vill jag peka på att regeringen i juli 1981 har beslutat tillkalla en beredning för att utreda frågor om säkerhet och sårbarhet på dataområdet och informera och ge råd i sådana frågor. Beredningen har bl. a. fått i uppgift att utarbeta en handlingsplan med en närmare precisering av vilka sårbarhetsfrågor som kräver särskild uppmärksamhet från samhällets sida. En redogörelse för detta arbete skall lämnas till regeringen före årsskiftet 1981-1982.

Med hänvisning till vad jag nu har sagt anser jag att det inte f. n. finns anledning att föreslå några ytterligare åtgärder på området.

Anf. 7 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Jag utgår nu ifrån att den beredning som är tillsatt också inriktar sig, eller har inriktat sig, på sådana frågor som de jag här kommer att beröra – jag skall bara nämna ett par tre stycken.

Det är ett faktum att man i dag inte kan dömas enligt lagen om man bara vilseleder en maskin. Man måste vilseleda en människa, om man skall kunna bli fälld för bedrägeri. Men med de nya terminalerna för betalkort blir det möjligt att länge utöva bedrägerier utan att någon bedragen människa är

inblandad, och ändå kan bedragaren göra goda affärer. Ett exempel på detta stod nyligen att läsa i Ny Teknik, där professor Ingemar Ingemarsson i Linköping i detalj beskrev ett sätt att skaffa sig kunskap på olaglig väg både om betalkortens hemliga nummerkoder och om deras magnetkoder. Sedan är det fritt fram för en bedragare att mjölka kontot, långt innan någon kan veta om det eller förhindra det.

Det finns också andra effekter av konto- och betalkort som inte är särskilt väl genomlysta. Man kan t. ex. väldigt lätt genom korten spåra kontoinnehavarens fysiska förflyttningar. Han eller hon måste ju själv vara på en viss plats för att sticka in sitt eget kort och mata in sin egen kod. Sedan måste datorn meddela detta till någon centralpunkt och tala om vid vilken terminal det har skett, innan några vidare transaktioner kan ske. Att därefter föra dessa informationer vidare, automatiskt eller via telefon, är ingen konst alls. Jag skulle gärna vilja veta om detta är förbjudet i någon lag. Vi har visserligen banksekretessen, men jag undrar om den verkligen täcker ett sådant här fall.

Slutligen undrar jag om de som studerar datasamhällets sårbarhet verkligen har gått igenom vad som händer med de datoriserade betalningssystemen när linjerna blockeras på grund av olyckshändelse eller sabotage och när terminalerna och de centrala datorerna går ner av samma skäl. Vad finns det då för back up-möjligheter? Hur går det för de människor som satt sin lit till elektroniska betalningssystem, när systemen inte fungerar? Vem håller dessa människor skadeslösa för de anspråk som kan komma att ställas på dem?

Jag anser att hela detta komplex av säkerhets-, ansvars- och integritetsfrågor inte är så genomarbetat som det borde vara, i varje fall inte så att man kan ge sig in på några stora experiment med betalkort och kontokort. Det är visserligen sant att i princip är samma saker som förut brottsliga, men brotten kan göras mycket lättare och i större skala. Då måste man i rättstillämpningen, föreskrifterna och antagligen även i själva lagarna försöka följa med i den utvecklingen, precis som vi gjorde i fråga om integriteten, när den plötsligt hotades av datorerna i så mycket större skala än tidigare.

Anf. 8 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Kerstin Anér har tagit upp flera mycket viktiga frågor som vi måste följa uppmärksam. Särskilt gäller detta databrotten. Jag hade inte anledning att beröra dem i mitt svar, men jag kan försäkra att vi har även frågor som rör dem under uppsikt. Det pågår f. n. en översyn av förmögenhetsbrotten, och i det sammanhanget aktualiserar vi också frågan om databrotten och frågan om huruvida någonting i samband med datahanteringen som icke är brottsligt rimligtvis borde vara det. Jag vill understryka att det är av mycket stor vikt att vi följer dessa frågor.

När det gäller sårbarheten utgår jag ifrån att just sådana frågor som Kerstin Anér aktualiserade här skall följas upp av den i somras tillsatta beredningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
17 november 1981

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om besparingarna
på vinterväghåll-
ningen*

6 § Meddelande om svar på interpellation 1981/82:71

Anf. 9 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag vill meddela att jag hade för avsikt att besvara interpellation nr 71 av Anders Björck den 30 november. Interpellanten är förhindrad att ta emot svaret den dagen. Efter överenskommelse kommer interpellationen att besvaras den 4 december.

7 § Svar på fråga 1981/82:81 om besparingarna på vinterväghållningen

Anf. 10 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om det är i linje med regeringens intentioner att besparingar inom statens vägverk ensidigt drabbar glesbygdsboende genom att man låter huvuddelen av de nödvändiga besparingarna på vinterväghållningen drabba de mindre vägarna.

Statens vägverk har nyligen antagit en ny femårsplan för driften av de statliga vägarna. Verket har fått göra omprioriteringar i verksamheten med besparingar som går ut över service och underhåll av vägnätet. Innehållet i planen finns redovisat i verkets anslagsframställning.

För att besparingarna inte alltför hårt skall drabba underhållet av vägarna har minskningar också gjorts i vinterväghållningen.

Det är svåra avvägningar att anpassa besparingarna så att de totala effekterna på vägtrafiken och transportkostnaderna i samhället blir så små som möjligt. Besparingarna görs med beaktande av de trafikpolitiska målen i fråga om trafiksäkerhet, framkomlighet, restider etc.

Jag har diskuterat vinterväghållningen med verkets ledning. Det är självfallet så att vägarna kommer att snöröjas. Hur besparingarna slår är mycket beroende på de lokala förhållandena. Vägverkets driftorganisation har mycket god kännedom om vägarna och trafiken och vet var problemen uppstår. Detta gör, trots en sänkt standard, att vägarna kommer att ha en acceptabel framkomlighet. Det ställs emellertid ökade krav på trafikanterna och fordonens utrustning. Särskilt viktigt är att alla trafikanter anpassar hastigheten till väglaget.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Låt mig till att börja med slå fast att jag självfallet är medveten om att man måste spara också på väghållningens område. I ett läge där vi har ett stort budgetunderskott, som vi måste försöka eliminera, får vi givetvis inte ha några heliga kor inom den statliga verksamheten. Vägarna skall enligt min uppfattning inte heller vara några heliga kor.

Jag tycker också att det då är rimligt att vi ställer högre krav på bilisterna när det gäller både hur man utrustar bilarna och hur man kör i en situation där vi inte kan gå lika långt i vinterväghållning som vi gjort tidigare.

Men samtidigt är det naturligtvis viktigt på detta område liksom på alla andra områden att besparingsåtgärderna fördelas på ett något så när rimligt sätt och att de drabbar någorlunda rättvist. Jag tycker mig ha märkt en tendens hos de lokala vägförvaltningarna att man för att kunna bibehålla en i stort sett oförändrad standard på de största vägarna vältrar över en orimligt stor del av besparingsbördan på de små vägarna och låter dessa dra ett alltför tungt lass.

Vad som särskilt gjorde mig uppmärksam på detta var en artikel i Länstidningen i Södertälje, där man redovisade vägverkets i Stockholms län intentioner. Det slås där fast att på det vägnät som saltas är strävan fortfarande en is- och snöfri väg bana, alltså en mycket hög standard. På de mindre vägarna däremot kommer plogning under vardagar då arbetsresor förekommer att ske först vid ett snödjup av 8–10 cm, och åtgärdstiden beräknas till 5–7 timmar. Under övriga tider kommer standarden att vara ännu sämre enligt dessa uttalanden från vägförvaltningen i Stockholms län.

Självfallet måste man ha högre krav på snöröjning och vinterväghållning på de största vägarna. Det är alldeles givet att man måste anpassa ambitionsnivån efter hur stor trafiken är. Så sker redan i dag, och jag utgår från att så skall ske också i framtiden. Men när man nu måste skära ned måste man rimligen låta dessa nedskärningar drabba alla på ett något så när rättvist sätt och inte låta en orimligt stor del av nedskärningen drabba glesbygden. Jag är också på det klara med att detaljavvägningarna måste göras lokalt och regionalt av vägförvaltningarna. Men ett klargörande från regeringens och kommunikationsministerns sida om att man också på det här området måste låta besparingsbördorna fördelas på ett rättvist sätt så att inte vissa grupper får orimligt stora bördor tror jag är mycket värdefullt i det fortsatta arbetet.

Anf. 12 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Ingen skulle önska mer än jag att det fanns mer resurser att ta av för väghållningen – inte bara för vinterväghållningen utan över huvud taget för att kunna satsa mer pengar på vägarna.

Jag tycker att Pär Granstedt drar en rimlig slutsats av situationen när han säger att de små vägarna inte bör få en orimlig belastning i så måtto att vinterväghållningen eftersätts där i alltför hög grad.

När man läser tidningarna kan man få intrycket att den vinter som kommer skulle bli mycket värre än alla andra vintrar vi har upplevt. Men det vet vi dess bättre ingenting om. Och så stelbent är inte vägverkets organisation, vare sig i det ena eller i det andra länet, att man inte i viss utsträckning kan anpassa sig till de förhållanden som uppträder.

Som jag sade i svaret kommer naturligtvis alla vägar att snöröjas. Möjligen kan man vänta sig att omständigheterna gör att det kan dra ut på tiden något jämfört med vad vi varit vana vid. Vi är ju vana vid en bra service, och den hoppas jag skall kunna fortsätta. Men självfallet kan det dröja någon eller några timmar längre än vad vi varit vana vid.

*Om besparingarna
på vinterväghåll-
ningen*

Anf. 13 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är klart att vi alla förenas i hoppet att klimatet skall vara gynnsamt för regeringens sparplaner. Det återstår väl att se i vilken mån vintern behagar medverka i fråga om de behov vi har av att skära ned kostnaderna.

Jag tolkar ändå kommunikationsministerns uttalande så att det inte är förenligt med regeringens intentioner att på det sätt som i varje fall den aktuella tidningsartikeln ger vid handen låta glesbygdsvägarna så att säga dra ett orimligt tungt lass när det gäller de besparingar som är nödvändiga, utan att man skall försöka eftersträva en något så när rättvis fördelning.

Jag hoppas också att vi kan räkna med att man noga följer hur vintern utvecklar sig och har möjlighet att anpassa insatserna till det faktiska klimat som drabbar oss framöver. Om det visar sig bli stora problem hoppas jag alltså att vi kan påräkna att man kommer att lätta något på penningpungen.

Anf. 14 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag utgår ifrån att alla är överens om att det i första hand är de hårdast trafikerade vägarna, som vi praktiskt tagit alla benyttjar oss av, som måste bli röjda.

Pär Granstedt utgår ifrån att regeringen och kommunikationsdepartementet följer den här frågan med största uppmärksamhet, och det kan jag försäkra att vi gör.

Skulle vi få en exceptionellt besvärlig vinter i så måtto att vi får mängder av snö, kan jag naturligtvis inte säga exakt hur det kommer att klaras av, men en sak kan jag säga: Då måste regeringen se till att det finns resurser så att man kan komma ut på de här vägarna – det är alldeles klart. Jag tycker kanske att man inte behöver dra de värsta slutsatserna av de tidningsuppgifter som förekommit.

Avslutningsvis kan jag också säga att vi tillmäter de här frågorna så stor vikt att vi har dem högaktuella i höstens budgetarbete.

Anf. 15 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tycker ändå att den här debatten har lett till en del nyttiga klargöranden. Bl. a. har vi fått veta att det inte är meningen att glesbygdsvägarna skall sättas i strykkläss. Jag är naturligtvis också på det klara med att det ligger i allas intresse att man satsar de största resurserna på de stora vägarna, men vi kan alltså även räkna med insatser som på något sätt anpassas till den verklighet som utvecklar sig.

Sammanfattningsvis föreställer jag mig att vi efter den här debatten kan känna oss ganska trygga i vetskapen att människor inte behöver bli insnöade i våra glesbygder i vinter.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1981/82:94 om handläggningstiden vid registrering av handelsbolag

Nr 28

Tisdagen den
17 november 1981

Om handläggningstiden vid registrering av handelsbolag

Anf. 16 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Christer Eirefelt har frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas för att förkorta de helt otillfredsställande expeditionstiderna för registrering av handelsbolag.

Handelsbolag registreras i de handelsregister som förs vid länsstyrelsernas allmänna enheter. Enligt uppgifter som jag nyligen har fått från länsstyrelserna är handläggningstiderna vid registrering i regel en till två veckor. Vid länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län är handläggningstiderna emellertid betydligt längre.

Vid länsstyrelsen i Stockholms län är handläggningstiden f. n. ca fem månader. Detta är enligt min mening otillfredsställande. Länsstyrelsen har på olika sätt försökt att förbättra denna situation.

För det första har länsstyrelsen tagit initiativ till en översyn av verksamheten vid handelsregistret. Denna översyn har gjorts tillsammans med statskontoret och länsstyrelsernas organisationsnämnd. Förslag har lagts fram om att överföra registret till ADB. Detta beräknas förkorta handläggningstiden till ca tre veckor.

För det andra flyttade under budgetåret 1980/81 länsstyrelsen över personal från andra enheter inom länsstyrelsen till handelsregistret för att på så sätt förkorta handläggningstiden. Med detta nådde man en viss tillfällig förbättring, från ca sex månader till fyra månader.

För innevarande budgetår har länsstyrelsen hos regeringen anhållit om medel för att bekosta en motsvarande tillfällig personalförstärkning.

Regeringen har för innevarande budgetår tilldelat länsstyrelsen medel för sex tillfälliga handläggartjänster vid handelsregistret. Vidare behandlar regeringen i det nu pågående budgetarbetet en framställning från länsstyrelsen i Stockholms län om medel för att bekosta införande av ADB-stöd vid handelsregistret.

Det hör med dessa åtgärder finnas goda förutsättningar för att få ner handläggningstiderna vid länsstyrelsen i Stockholms län.

Jag vill slutligen understryka att det är angeläget att ärenden som direkt berör allmänheten, och där en utdragen handläggningstid ger upphov till en försämrad rättssäkerhet för den enskilde, behandlas så skyndsamt som möjligt. I nuvarande läge med knappa resurser måste enligt min mening handläggningen av sådana ärenden prioriteras högt.

Anf. 17 CHRISTER EIREFFELT (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunministern för svaret.

Jag blev faktiskt uppriktigt förvånad när jag uppmärksammades på det här problemet. Samtidigt som allt fler påpekar hur nödvändigt det är att vi stimulerar och underlättar företagande finns alltså den här typen av byråkratiska spärarr kvar. Det kan knappast skyllas enbart på bristande resurser. Det måste med nödvändighet också handla om planering.

177

Tisdagen den
17 november 1981

*Om åtgärder för
att öka exporten
av förädlade livs-
medel*

Här satsar vi alltså stora pengar och resurser på att intressera folk för att starta företag. Det måste förefalla underligt, t. ex. för den som har gått igenom någon av utvecklingsfondernas starta-eget-kurser, att finna att det tar så lång tid som ett halvår – det har t. o. m. funnits tidpunkter då det i Stockholms län handlat om sex till sju månader – för en vanlig enkel registrering. Innan man fått registreringsbeviset får man inte bedriva någon rörelse över huvud taget. Saken blir inte precis bättre av att samtidigt som handläggningstiden ökat drastiskt har kostnaden för registrering tredubb-
lats.

Nu framgår det av kommunministerns svar att åtgärder pågår för att rätta till missförhållandena. Det är naturligtvis utmärkt och nödvändigt. Det är mycket riktigt i Stockholms län som förhållandena är klart sämst. Fran länsstyrelsen där sade man redan för ett år sedan att man uppmärksammat problemet, men likväl har handläggningstiderna sedan dess ytterligare förlängts.

Stockholms läns handelsregister är naturligtvis störst med ungefär en femtedel av samtliga registreringar i landet. Det gör det bara än mer angeläget att komma till rätta med detta enligt min uppfattning onödiga hinder för nyföretagande.

Herr talman! Kommunministern avslutar sitt svar med att säga att den här typen av ärenden bör ges hög prioritet. Också jag tycker det. De åtgärder som kommunministern nämner måste därför snabbt leda till att handläggningstiderna blir rimligare. Sex till sju veckor i stället för lika många månader tycker jag är för mycket redan det.

Anf. 18 Kommunministern KARI BOO:

Herr talman! Utöver vad jag tidigare redovisat vill jag erinra om att det har gjorts en del mindre förbättringar under innevarande budgetår. Det gäller förändringar i handelsregisterkungörelsen. Länsstyrelserna skall inte längre betala tillbaka registreringsavgifter i de fall då ansökan avskrivs.

Jag vill också erinra om att länsstyrelsernas organisationsnämnd f. n. utreder alla möjligheter till förbättringar i övrigt på handelsregistren. Det är enligt min mening viktigt att man får fram ytterligare åtgärder för att göra det möjligt att förkorta handläggningstiderna. Detta gäller framför allt Stockholms län men också Malmöhus län och Göteborgs och Bohus län.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1981/82:52 om åtgärder för att öka exporten av förädlade livsmedel

Anf. 19 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Bengt Wittbom har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta i syfte att underlätta för svenska livsmedelsföretag att öka exporten av förädlade livsmedel.

*Om åtgärder för
att öka exporten
av förädlade livs-
medel*

Det är viktigt att i dagens läge pröva alla möjligheter att öka den svenska exporten. Vid ett sammanträde i jordbruksdepartementet med berörda intressenter i våras diskuterades frågan om ökad export av livsmedel. Som en följd av diskussionen tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att överväga och föreslå åtgärder som kan utveckla och främja exporten av högförädlade livsmedel. Arbetsgruppen, som överlämnade sin rapport i somras, föreslår två typer av åtgärder, dels en offensivare handelspolitik, dels ett främjande av livsmedelsindustrins internationella marknadsföring. För att stödja företagen i deras exportverksamhet föreslår arbetsgruppen att ett särskilt livsmedelssekretariat inrättas inom Sveriges Exportråd.

För egen del är jag positiv till att svenska livsmedelsföretag ökar exporten av högförädlade livsmedel. Det är samtidigt viktigt att företagen själva engagerar sig i fråga om denna export. Efter avslutad remissbehandling av rapporten kommer regeringen att ta ställning till arbetsgruppens förslag.

Anf. 20 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret.

Grunden för min fråga till jordbruksministern är att jordbruket och förädlingsindustrin har sin trygghet i att vara effektiva och finna avsättning för sin produktion. Vi har ett mycket effektivt jordbruk i vårt land och en, även internationellt sett, mycket effektiv förädlingsindustri.

På grund av den ekonomiska utvecklingen i vårt land under senare år har konsumtionen av en del viktiga livsmedel sjunkit, t. ex. av kött och fläsk. Denna sjunkande konsumtion har skapat växande överskott. Dessa växande överskott tycks vara bestående och av strukturell karaktär. Enligt min uppfattning har de visat sig vara svåra att hantera enligt den systematik som användes under de perioder då vi hade mindre och periodvisa överskott.

Jag har en del siffror på hur överskottssituationen ser ut och kan konstatera att vi 1980 hade ett inhemskt överskott på 5,5 miljoner kilo nötkött och 36,6 miljoner kilo fläsk. Prognosen från jordbruksnämnden för 1981 pekar på ett överskott på nästan 10 miljoner kilo nötkött och ett inhemskt överskott när det gäller fläsk av nästan 44 miljoner kilo. Ett sätt att bidra till att finna avsättning för det här växande överskottet vore att förbättra förutsättningarna för ökad export av högförädlade varor inom stycknings- och charkinindustrin.

Jag kan konstatera av jordbruksministerns svar att det finns en positiv grundinställning i dessa frågor. I den utredning jordbruksministern hänvisar till konstateras också att vissa grundläggande förutsättningar måste uppfyllas för att man skall klara ökad export. Utredningen slår fast att större marknader för svensk förädlingsindustri ger bättre förutsättningar för konkurrenskraft också på hemmamarknaden.

Jag upplever det emellertid så att de åtgärder som föreslås i utredningen inte riktigt räcker. Jordbruket och företagen är beroende också av vissa mindre lättnader och justeringar inom ramen för 1977 års jordbrukspolitiska beslut. Man skulle kunna tänka sig att som grund anlägga en mer affärsmässig syn på exporten av högförädlade livsmedel. Man skulle kunna tänka sig att

*Om åtgärder för
att öka exporten
av förädlade livs-
medel*

exportbidragen för förädlade kött- och fläskdetaljer skulle kunna fastställas för längre perioder än fallet är i dag – detta för att skapa ökad trygghet i exporten. Man skulle kunna tänka sig ett starkare samband mellan importavgifter och exportbidrag. De borde kunna hanteras gemensamt. Man skulle vidare kunna tänka sig att en större del av sortimentet får del av de resurser som står till förfogande för råvarukostnadsutjämningsändamål.

Jag vill fråga jordbruksministern om han, mot bakgrund av den positiva inställning som redovisas i svaret, är beredd att gå vidare enligt de riktlinjer som jag har redovisat här för att underlätta möjligheterna att få mer långsiktig avsättning för våra överskott på kött och fläsk.

Anf. 21 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det här är ju egentligen små detaljfrågor i det stora systemet, där jag inte kan ge ett direkt besked nu. Dels får väl detta aktualiseras i samband med att vi tar ställning till det förslag jag förut har presenterat här, dels får sådana här frågor kontinuerligt tas upp i förhandlingar med jordbruksnämnden.

Anf. 22 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Detta är naturligtvis små detaljfrågor i det jordbrukspolitiska paketet i det här landet, men jag kan ändå ändå konstatera att det för en förädlingsindustri och ett jordbruk som har investerat mycket stora resurser för produktion och vidareförädling av kött och fläsk är mycket betydelsefullt att kunna ligga på produktionsnivåer som ger ett maximalt kapacitetsutnyttjande. Det är givetvis tacknämligt med ökade insatser vad gäller marknadsföringsåtgärder, att klara ut vissa handelspolitiska problem etc., som i dag utgör ett visst hinder för ökad export. Men det kan konstateras att det t. ex. för vissa förädlingsföretag, som försöker jobba på exportmarknaden i dag, är mycket besvärligt att på tidsperioder om tre fyra veckor, som exportbidragen i vissa fall fastställs för, hinna teckna order, hinna sköta alla de praktiska arrangemangen och skeppa i väg den order som de lyckats få. Skall företagen kunna finna avsättning på längre sikt måste de dessutom kunna knyta mer långsiktiga kontakter med sina kunder, som i många fall kan finnas på avlägsna marknader. Det skulle underlätta väsentligt om exportbidragen gällde för längre tidsperioder än nu.

Företagen är i dag givetvis intresserade av att satsa på ökad export, just för att klara sitt kapacitetsutnyttjande, och jag tror att det skulle vara av stor betydelse om jordbruksministern här i dag kunde ange en positiv uppfattning vad gäller möjligheten att göra dessa – som jordbruksministern själv sade – marginella förändringar, vilka skulle ha mycket stor betydelse för jordbruket och förädlingsindustrin i det här landet.

Anf. 23 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag vill bara tillägga att det är klart att man inom ramen för gällande regleringssystem får söka utvägar som är rimliga för att öka livsmedellexporten och få till stånd bra exportvillkor. Man kan bl. a.

förändra bidragsperiodernas längd. Men det är en fråga som handhas i första hand av jordbruksnämnden.

Anf. 24 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Sammanfattningsvis konstaterar jag att jordbruksministern har en i grunden positiv syn på de åtgärder som bör vidtas för att lösa problemen och klara överskotten på ett för landet positivt sätt från ekonomisk synpunkt. Efter vår diskussion i dag är jag övertygad om att man inom den exportinriktade förädlingsindustrin hyser stora förhoppningar på de förändringar som kan komma.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1981/82:18 om registreringen av kemiska bekämpningsmedel

Anf. 25 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder dels i anledning av de uppgifter som framkommit om bristfällig vetenskaplig dokumentation vid registrering av kemiska bekämpningsmedel, dels för att möjliggöra insyn i produktkontrollnämndens registrering av bekämpningsmedel och andra miljöfarliga varor.

Om det framkommer misstankar om brister i underlagsmaterialet till registreringsbeslut är det i första hand produktkontrollnämnden som prövar vilka åtgärder som bör vidtas. I ett tidigare sådant fall har en omprövning av nämnden inneburit att registreringarna för vissa medel återkallats.

Med anledning av uppgifter som kommit fram om att brister upptäckts vid inspektion av vissa laboratorier i USA har produktkontrollnämndens kansli haft kontakt med vederbörande amerikanska myndigheter. Upplysningar har därvid från amerikansk sida lämnats om att bristerna var av sådan karaktär att de hade avhjälppts före en ny inspektion. Trots detta har en genomgång gjorts av de handlingar som legat till grund för registreringen i Sverige av berörda preparat. Därvid har enligt vad jag erfarit den bedömningen gjorts att det fåtal rapporter som finns från de utpekade laboratorierna inte har haft någon avgörande betydelse vid registreringsbesluten.

John Anderssons andra fråga berör avvägningen mellan allmänhetens intresse av insyn och näringslivets intresse av att vissa uppgifter inte skall bli offentliga. Detta avvägningsproblem finns inte bara inom produktkontrollen utan på en rad andra områden. I den sekretesslagstiftning som vi har finns regler om hur prövningen i enskilda fall skall ske. Sekretess gäller för uppgifter rörande enskilda affärs- eller driftsförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat när det är fråga om utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagen om hälso- och miljöfarliga varor. Sekretessen gäller dock bara om det kan antas att det berörda företaget lider skada om den aktuella

Nr 28

Tisdagen den
17 november 1981

*Om registreringen
av kemiska be-
kämpningsmedel*

Tisdagen den
17 november 1981

*Om registreringen
av kemiska be-
kämpningsmedel*

uppgiften röjs, vilket provas av vederbörande myndighet. Avslår myndigheten en begäran att få ta del av handling kan beslutet överklagas till kammarrätten och därefter till regeringsrätten. Regeringen kan också i särskilt fall förordna om undantag från sekretess, om det är av vikt att uppgiften lämnas.

De regler som gäller på området har utformats med utgångspunkt i att största möjliga öppenhet skall råda. Reglerna ger enligt min mening goda möjligheter att i det enskilda fallet göra en rimlig avvägning mellan de intressen som här står mot varandra.

Anf. 26 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Anledningen till mina frågor är följande.

Människorna känner stor oro för de kemiska medel som används i vårt samhälle. Den oron avspeglas i den debatt som förs. Farhågorna minskar inte heller av de olika avslöjanden och uppgifter som förekommer i den debatten.

Människorna har ingen större tilltro till vare sig dem som tillverkar dessa medel eller dem som skall utöva tillsyn och godkänna medlen. Här kan man verkligen tala om en förtroendekris. Människor som i sitt dagliga arbete skall handskas med dessa medel vet inte vad de innehåller. Forskare som vill forska om gifter i arbetsmiljön förvägras information från produktkontrollbyrån, detta med hänvisning till sekretesslagstiftningen.

En mycket känd forskare i vårt land, även anlitad i internationella sammanhang, är mycket hård i sitt omdöme om förhållandena på detta område. Han säger: "Myndigheter och personer i ansvarsställning myglar för att dölja obehagliga sanningar. De försöker medvetet tona ner berättigad oro hos många människor. Orsaken är ingen gåta. Det står helt enkelt för mycket pengar på spel för att vedertagna hedersregler skall få någon framskjuten placering i vårt samhälle. De som håller i trådarna undviker att tala klarspråk. De kämpar i stället med näbbar och klor för att lägga dimridåer. Jag har varit med tillräckligt länge i leken för att våga göra ett så kategoriskt uttalande."

Detta är mycket hårda ord, och jag lämnar dem utan kommentar. Men vad skall människorna tro när de läser sådana påståenden? Allra helst om det har inträffat händelser på deras arbetsplatser som i varje fall inte har bidragit till att minska deras oro. En sådan arbetsplats är en plantskola i Värmland som startades 1957. Ett femtontal personer hörde till den första arbetsstyrkan. Under de senaste 15 åren har fyra av dem dött i cancer, tre av dessa var under 60 år. De har haft tre gemensamma nämnare: arbetsplatsen, bekämpningsmedlen och cancer. De anställda hade också besvär av andra sjukdomar, men när de frågade vad det var som de höll på med fick de veta att det inte var något farligt.

Lagen om miljö- och hälsofarliga varor stadgar entydigt att den som vill marknadsföra en produkt måste bevisa att varan är oskadlig för människor och miljö. Men vad händer varje gång en alarmerande rapport läggs fram om

misstänkta risker och skadlighet hos ett kemiskt medel? Jo, då kommer beskedet väldigt snabbt: Det är inte bevisat att medlet är skadligt. Det samband mellan medel och sjukdom som i rapporten kanske antyds eller anförs som troligt är inte bevisat.

Att helt leva upp till denna lagstiftning är svårt, ja, kanske omöjligt - det står nog klart för envar. Men i dag får man det intrycket att bevisbördan är den omvända, nämligen att tillverkarna måste överbevisas om sina produkters skadlighet.

Vi har fått läsa uppgifter om att de vetenskapliga rapporter som har legat till grund för registrering av bekämpningsmedel är falska. Om detta är med sanningen överensstämmande innebär det att bekämpningsmedlen har registrerats på basis av en bristfällig vetenskaplig dokumentation.

Naturligtvis är det omöjligt för en lekman att fälla några som helst omdömen om sådana uppgifter, och jag skall heller inte begära något uttalande från jordbruksministern. Vad jag däremot förväntade mig var någon antydning från jordbruksministerns sida att det äntligen är dags att låta på hemlighetsmakeriet när det gäller registrering av kemiska medel. Det är enligt min mening den enda rätta åtgärden för att skapa förtroende och minska människors oro. Det är orimligt att kemiföretagens intressen skall gå före svenska folkets intressen.

De fackliga organisationerna är också mycket kritiska till den gällande sekretesslagstiftningen. I anledning av fackens och forskarnas propäer om en ändring av lagstiftningen säger arbetarskyddsstyrelsens chef: Jag är beredd att gå så långt som att det kanske är dags att kullkasta de gamla formuleringarna.

Någon sådan fundering har icke jordbruksministern efter vad som framgår av svaret. Jordbruksministern säger att reglerna ger goda möjligheter att göra en rimlig avvägning mellan de intressen som här står mot varandra.

Jag måste då fråga jordbruksministern: Har forskarna fel i sin kritik? Vidare: På vilken sida står jordbruksministern i denna s. k. intressekonflikt? Finns det anledning att hemligstämpla undersökningar om produkternas skadlighet resp. oskadlighet? Enligt min mening kommer även framdeles besked från produktkontrollnämnden att tas emot med misstro, så länge som man gömmer sig bakom hemligstämpeln.

Anf. 27 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Får jag säga till John Andersson att jag naturligtvis anser att det är angeläget att antalet hemligstämplade uppgifter blir så litet som möjligt.

När information efterfrågas av allmänheten bör myndigheten visa öppenhet och smidighet vid sin prövning, enligt de regler i sekretesslagstiftningen som jag nyss har redogjort för. Jag vidhåller att de reglerna ger möjlighet att beakta alla berörda intressen.

Anf. 28 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag kan återigen hänvisa till den forskare jag tidigare

*Om registreringen
av kemiska be-
kämpningsmedel*

Nr 28

Tisdagen den
17 november 1981

*Om åtgärder mot
försurning av
mark och vatten*

citerade. Han säger att han ibland får hålla på i månader att förhandla med kemiföretagen och köpa informationen därifrån, om han skall lyckas få tag på denna information – information som det skulle ta en minut att få genom ett samtal till produktkontrollbyrån. Men där vägras han denna information.

Denne forskare säger: Vi skulle kunna göra mycket för att förbättra miljön ute på arbetsplatserna, om vi hade tillgång till den här informationen. Han säger vidare att det bör vara möjligt att klistra över eller ta bort t. ex. uppgifter om företaget och om tillverkningsmetoden. Vad vi är ute efter är att få reda på vad medlen innehåller.

Han påstår också att det finns en skillnad i fråga om vilka forskare som vänder sig till produktkontrollbyrån. Han säger att det vore lättare om han vore sanktionerad bland de höga befattningshavarna inom industrin. Han plockar fram exempel på att de forskare som är verksamma inom industrin har mycket lätt att få tillgång till information. De har aldrig haft några problem att få fram samma sorts uppgifter som vi har fått förhandla oss till via exempelvis försäljarna av en produkt, säger han.

När det gäller alla dessa rubriker, oklarheterna om mystiska sjukdomsfall osv. och hela den här debatten är enligt min uppfattning det mest verksamma sättet att komma ifrån allt detta, skapa klarhet och inge människorna förtroende att lätta på hemligstämpeln, att ändra sekretesslagstiftningen. Det uppfattas annars – jag tycker med rätta – som att man slår vakt om kemiföretagen, gifttillverkarna, och lämnar människorna, dem som dagligen skall handskas med dessa produkter, nästan helt åt sitt öde.

Anf. 29 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! När John Andersson nu tar upp sekretessreglernas konsekvenser inom arbetsmiljöområdet, vill jag bara erinra om att den frågan är föremål för överväganden inom en särskild utredning, som kommer att avge sitt betänkande någon gång kring årsskiftet. Till dess får vi väl vänta och diskutera frågan ur den här synvinkeln.

Anf. 30 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Får jag bara uttrycka den förhoppningen att vi alla skall försöka medverka till att vi får en radikal ändring till stånd just på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1981/82:19 om åtgärder mot försurning av mark och vatten

Anf. 31 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig om regeringen är beredd att vidta kraftåtgärder för att motverka försurningen av mark, sjöar och

vattendrag. Vidare har han frågat om regeringen är beredd att ställa erforderliga medel till förfogande för kalkning av sjöar, mark och vattendrag för att försurningshotade sjöar skall kunna bevaras och redan drabbade återställas.

Regeringen har för avsikt att i februari år 1982 lämna en proposition till riksdagen angående åtgärder mot försurning. I propositionen skall behandlas bl. a. fiskeristyrelsens och naturvårdsverkets förslag till främst kalkning av sjöar och vattendrag samt miljökrav vid koleldning. Regeringsförslag i de frågor som Lars-Ove Hagberg har tagit upp kommer således snart att föreläggas riksdagen.

*Om åtgärder mot
försurning av
mark och vatten*

Anf. 32 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på interpellationen. Jag kan inte säga att det är vare sig dåligt eller bra, eftersom det inte utgör svar på mina frågor.

Det skall komma en proposition i februari 1982, säger jordbruksministern. Jag har inte direkt frågat om tidpunkten för framläggande av den propositionen, utan jag har frågat om regeringens viljeinriktning när det gäller denna mycket svåra och besvärliga sak. Jag har i min interpellation pekat på att försurningen av mark och vatten i större delen av det län jag representerar här i riksdagen nu nått ett stadium då katastrofen är nära. Av en rapport från länsstyrelsen. Fiskevattenägarförbundet och fiskerinämnden framgår att en tredjedel av länets 6 000 sjöar är starkt försurade och det biologiska livet hotat. Vattendragen har också ett väldigt lågt ph-värde. Vi vet att detta bl. a. leder till att fisken försvinner.

Mest akut är läget i Dalarnas västra delar, alltså i Västerdalarna och i den del som kallas Västerbergslagen. Men i alla kommuner i länet finns sjöar som håller på att dö.

I larmrapporten konstateras också att nedfallet av försurande ämnen nu börjat påverka grundvattnet, vilket förorsakat förhöjda sulfathalter och en ökad urlakning av hälsofarliga tungmetaller, såsom aluminium, kadmium och koppar. På andra håll i landet har grundvattnets försurning nått en sådan grad att dricksvattnet i en del brunnar är rent hälsovådligt.

Försurningen berör inte bara sjöar och vattendrag utan påverkar också våra skogar. Kunskapen på detta område är, som vi vet, inte tillräcklig. Men vi vet i alla fall att markförsurningen har en negativ inverkan på skogens tillväxt. Vi vet också att orsakerna till försurningen ligger i svavel- och kväveutsläpp från våra grannländer, liksom i de inhemska utsläppen från industrier och värmeanläggningar. De marker vi har, med kalkfattiga berggrunder, gör att nedfallets försurande effekt lättare slår igenom. Det gäller bl. a. Västerdalarna. Vidare vet vi att ändringarna när det gäller konstgödselmedel i dag till viss del kan inverka på försurningen.

Men det är inte bara i Dalarna som försurningen är ett problem. Det gäller ju stora delar av vårt land.

Först måste man vidta de åtgärder som jag har pekat på i interpellationen. Det kunde vara intressant att höra vilken inställning regeringen och

Tisdagen den
17 november 1981

*Om åtgärder mot
försurning av
mark och vatten*

jordbruksministern har. På längre sikt måste vi ju täppa till utsläppen vid källorna, vilket förutsätter internationella överenskommelser, så att industrierna inte spy ut sina miljöfarliga föroreningar. Vi vet att de hittills gjorda insatserna inte är tillräckliga, utan vi måste öka våra insatser. Kanske måste vi t. o. m. vara föregångare i vårt eget land för att kunna uppnå något resultat, och då är det avgörande hur vi sköter våra problem. Vi måste alltså begränsa våra egna svavelföroreningar. Det måste ordnas rökgasrening vid förbränning av olja och kol. Vi får se vilka normer som vi skall ha när det gäller kol. Vilken inriktning har man: Gäller den gamla energipropositionen, eller skall det bli strängare regler? En annan sak är att vi måste gå över till lågsvavlig olja.

Även när det gäller skogen måste vi vidta åtgärder. I dag utrotar vi lövträden – vi skall ha kvar bara barrskog. Så mycket kan vi konstatera i dag, trots att forskningen inte har kommit så långt, att lövträden skulle minska försurningen, åtminstone något.

Men på kort sikt är det helt avgörande att vi gör en kraftig satsning på kalkning av framför allt sjöarna. Vi kan konstatera att försurningen är det stora miljöhotet för gemene man under 1980-talet. Därför gäller det att snabbt vidta de här åtgärderna. Vad kommer man då att göra? Kommer man att tillgripa en ökad kalkning för att stoppa försurningen, innan de andra åtgärderna hinner vidtas?

Naturvårdsverket har ju uppskattat att vi om några år skulle behöva 200 milj. kr. för kalkning, om vi skall kunna stoppa försurningen i de hotade sjöarna och eventuellt återställa de drabbade sjöarna. Vi vet ju att anslagen för kalkning länge har varit mycket låga med tanke på vad som händer. Då måste man fråga sig: Vilken ambitionsnivå kommer man att ha? Det är väl ändå inte så att regeringens mål när det gäller t. ex. kalkning – målet må vara 30, 50, 100, 150 eller 200 milj. kr. under en viss tidsperiod – är hemligstämpelat. De som lever i de hårt drabbade kommunerna måste ändå kunna föra en debatt om regeringens och jordbruksministerns inställning till de här frågorna på lång sikt.

En annan fråga – som jag tog upp tidigare – gäller grundvattnet och dricksvattenförsörjningen på längre sikt. Hur kommer påverkan att bli inom en snar framtid och på litet längre sikt? Finns det inte här en överhängande fara? Hur förhåller det sig med forskningen? Vad känner vi till om denna utveckling? För min del är jag oroad med tanke på framtiden, om vi bara låter utvecklingen ha sin gång.

Detsamma gäller skogsindustrins inriktning. Vi vet vilken inriktning det är i dag. Till stor del är det fråga om rovdrift. Vad kommer detta att betyda på litet längre sikt? Var finns forskningsinsatserna, och vilka tankar har man med avseende på framtiden?

Intressant är också vad det skulle betyda när det gäller arbetstillfällena, om vi skulle börja kalka våra sjöar i dag. Jordbruksministern brukar ju diskutera antalet arbetstillfällen då det gäller andra delar av skogsbruket. Kommer man att med tanke på propositionen i februari fundera litet över vad en

kraftigt satsning på kalkning av våra sjöar skulle betyda, kanske räknat i helårsarbeten?

Till sist en fråga som har att göra med kalkningens finansiering: Faller satsningen på kalkning av våra sjöar inom regeringens sparplan, så att den satsning som naturvårdsverket vill ha kommer att krympas avsevärt?

Anf. 33 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg får finna sig i att i vanlig ordning få svar på de detaljfrågor han ställde i samband med att propositionen avlämnas i februari månad. Detta är en vedertagen regel.

När det gäller regeringens viljeinriktning är jag mycket förvånad över att den har undgått Lars-Ove Hagberg – knappast någon annan fråga inom miljöområdet har ju diskuterats så livligt, och knappast någon annan fråga har vi ägnat så mycket kraft åt. Jag påminner om konventionen i Genève, som 33 länder undertecknat, och jag påminner om de resor i många länder som jag har gjort för att få dessa länders regeringar att mer aktivt arbeta för att minska luftföroreningarna från sina länder. Det är ju så att 70 % av allt surt regn som faller ner över Sverige kommer från andra länder och att vi själva bidrar med 30 % av det. Det är också så – vilket väl inte kan ha undgått Lars-Ove Hagberg – att vi nästa år efter midsommar anordnar en stor internationell miljökonferens i Stockholm om just försurningsproblemen, varvid vi har inbjudit 33 länder att delta. Detta är ju inga nyheter. Allt detta är också ett uttryck för regeringens ambition och viljeinriktning på det här området.

Anf. 34 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jo då, herr jordbruksminister, jag har uppmärksammat vad som händer och vad som diskuteras, men jag kanske ändå ser på vad som görs och vad som händer i dag. Kanske känner jag mig en aning oroad över att kartorna över det ena länet efter det andra blir allt svartare år för år. Då undrar man vilka åtgärder som egentligen vidtas.

Det kan ju inte vara så att det är jordbruksministerns resor i och för sig som bidrar till att försurningen stoppas, utan det måste väl vara innehållet i konventionerna. Det är bra att vi har fått en konvention, men vi vet att den bara är en början på allt detta arbete, som behöver fortsätta i det oändliga. En konferens kan vara ett bidrag, det kan jag hålla med om, men fortfarande är frågan: Vilka direkta åtgärder kan vi vidta nu? Och vilken är viljeinriktningen? Där är kommunerna med sina sjöar, som är svartlistade. Där kan man vidta åtgärder. Befinner sig nu, inför behandlingen av den proposition som skall komma i februari, den här frågan under det spartryck som finns i dag? Jag ser försurningen som ett av de stora problem som kan sluta med en katastrof. Är den frågan en sådan fråga som ligger under sparprogrammet, trots att vi vet att vi behöver öka våra insatser fantastiskt?

Jag skulle vilja höra vilken viljeinriktning jordbruksministern har: Är det en sådan fråga som prioriteras när man skriver propositionen, vill man öka insatserna här?

Nr 28

Tisdagen den
17 november 1981

*Om åtgärder mot
försurning av
mark och vatten*

Tisdagen den
17 november 1981

*Om åtgärder mot
försurning av
mark och vatten*

Anf. 35 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag är glad över att höra att Lars-Ove Hagberg nu säger att han har uppmärksammat allt vad jag sade. Men om han visste det förut, blir ju den rimliga frågan: Varför har han då frågat i riksdagen?

När det gäller frågan om vad vi själva kan göra nu upprepar jag vad jag tidigare har sagt: Vi kan påverka andra länder, vi kan vidta en medicinering genom kalkning av sjöar, och vi kan öka forskningen för att få en mer exakt vetenskap. Detta är väl de tre mera konkreta punkter som vi ägnar oss åt.

Anf. 36 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag kan naturligtvis tolka jordbruksministerns svar positivt och säga: Här tänker regeringen nu verkligen vidta kraftåtgärder, t. ex. den snabbaste åtgärden, kalkning av våra sjöar, så att vi klarar försurningen.

Att jag frågar beror på att vi har ett konkret hot över oss och att det i dagens läge pågår en diskussion. Men fortfarande har det inte fattats något beslut om vad som skall göras. Det är ju därför jag har frågat efter viljeinriktningen. Den skall, säger jordbruksministern nu, i stort och i sina detaljer utformas i en proposition. Om jag skulle vara väldigt generös, skulle min tolkning av vad jordbruksministern sade kunna bli att nu skall i stort sett naturvårdsverkets planer framöver verkställas. Det beskedet är naturligtvis glädjande för mig, eftersom det i så fall är det första besked i den riktningen som jag hör.

De som befinner sig i den här situationen och vill verka för att stoppa försurningen har emellertid helt andra besked att ge. De är mycket mer pessimistiska över regeringens handläggning och snabbheten i de beslut som fattas och de insatser som görs.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1981/82:62 till skatteutskottet

13 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1981/82:95 till justitieutskottet

14 § Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkande 1981/82:2
Jordbruksutskottets betänkande 1981/82:8

15 § Anf. 37 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppförs följande betänkanden främst bland två gånger bordlagda ärenden, nämligen konstitutionsutskottets betänkande 10, jordbruksutskottets betänkanden 7, 5 och 6.

näringsutskottets betänkanden 3 och 5,
finansutskottets betänkande 2,
jordbruksutskottets betänkande 8 samt
civilutskottets betänkande 3.

16 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1981/82:37 om offentlighetsprincipen och ADB

1981/82:58 om ändring i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken (hets mot folkgrupp m. m.)

1981/82:60 om socialstyrelsens tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. m.

1981/82:70 om ändrade regler för särskilt forskningsavdrag

17 § Anmäldes och bordlades

Redogörelse

1981/82:4 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet från den tjugooåttonde t. o. m. den tjugonionde sessionen

18 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:96 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:48 om upprättande av en toxikologisk informationservice, m. m.

1981/82:97 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:52 om ändring i regeringsformen

1981/82:98 av *Gösta Bohman m. fl.*

1981/82:99 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:56 om kapitaltillskott till vissa statliga företag, m. m.

1981/82:100 av *Olle Wästberg* i Stockholm

med anledning av proposition 1981/82:58 om ändring i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken (hets mot folkgrupp m. m.)

19 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 17 november

1981/82:82 av *Tore Nilsson* (m) till kommunikationsministern om statsbidrag till viss trafikflygverksamhet:

Tisdagen den
17 november 1981

*Meddelande om
interpellationer*

Under mer än ett årtionde har kommunerna Sorsele och Storuman ordnat trafikflyg i det väglösa naturskyddsområdet i västra Sorsele och nordvästra Storuman.

Verksamheten är inte självbärande. Underskottet täcks till 63 % av statsbidrag, 18,5 % av kommunerna och 18,5 % av landstinget i Västerbottens län. Statsbidraget motsvarar ca 43 % av totalkostnaderna.

Flygverksamheten berör uteslutande det område i Tärna- och Ammarnäsfjällen som riksdagen i särskilda beslut "fredat för tekniska intrång", nämligen Vindelälven som skonats från vattenkraftsutbyggnad och Tärna-Vindelfjällens naturskyddsområde. Flyget skall i första hand sköta och främja transporter för de kommuninvånare som har sin näring eller sitt arbete i det väglösa naturskyddsområdet. Det ersätter i princip de för fjällnäringarna gynnsamma och nödvändiga vägarna i andra liknade områden. Som exempel kan nämnas Graddisvägen i Arjeplogs kommun och "vägen västerut" i Jokkmokks kommun. Enskilda vägar är berättigade till högt statsbidrag i liknade områden i andra kommuner, och de allmänna vägarna bekostas ju helt av staten. Det är rimligt och nödvändigt att transporterna i Sorsele och Storumans fjällområden får samma statliga stöd som vägarna. Endast flygtrafik och lufttransport ger rimlig jämlikhet. Trafikanter och transportörer bör endast betala de kostnader som motsvarar vad de betalat om väg funnits.

Med anledning av det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att framställa följande fråga:

Avser kommunikationsministern att vidtaga åtgärder i syfte att genom statligt stöd till de för ortsborna nödvändiga transporterna och färderna till arbete och näringar verka för rättvisa förhållanden för befolkningen i dessa områden?

1981/82:83 av *Lilly Bergander* (s) till justitieministern om tidpunkten för uppförande av ett nytt polishus i Handen:

Handens polisdistrikt, som omfattar kommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö, har under hela 1970-talet brottats med svåra lokalproblem. Sålunda har lägenheter ute i olika delar av Handen fått hyras in för att provisoriskt lösa lokalfrågan. Denna situation har skapat svårigheter vad avser att rationellt utnyttja personal och organisation. Vidare har den dåliga lokalsituationen än mer försämrat polisdistriktets attraktivitet i samband med rekrytering till olika tjänster.

Ett nytt polishus skulle enligt planerna börja uppföras 1981/82. Tomt för detta har anvisats av kommunen. Under senare tid har emellertid osäkerhet uppstått beträffande påbörjandet.

Mot denna bakgrund och med beaktande av den mycket besvärliga situation som råder får jag härmed anhålla att få ställa följande fråga till justitieministern:

När kommer polishuset i Handen att uppföras?

20 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 17 november

1981/82:114 av *Joakim Ollén* (m) till statsrådet Olof Johansson om ifrågasatt beskattning av ny teknik inom dataområdet:

I tidningsuttalanden har statsrådet Olof Johansson tagit upp tanken på beskattning av ny teknik som ett sätt att dämpa datorutvecklingen.

Med anledning av det vill jag ställa följande frågor till statsrådet Johansson i hans egenskap av ansvarig för datafrågor inom regeringen:

1. Anser regeringen att den datatekniska utvecklingen bör dämpas?
2. Överväger regeringen att införa en skatt som motverkar införandet av ny teknik?

21 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

In fidein

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 28

Tisdagen den
17 november 1981

*Meddelande om
fråga*